

Financierbaarheid van overname in de melkveehouderij

AFSTUDEERWERKSTUK
VRIES, JARCO DE

AERES HOGESCHOOL DRONTEN

Financierbaarheid van overname in de melkveehouderij

'In hoeverre is het in de toekomst mogelijk om de melkveehouderij te financieren kijkend naar overname?

Opgesteld door: Jarco de Vries
Opleiding: Dier- en Veehouderij
Aeres Hogeschool Dronten
Afstudeerdocent: H. Bakker
Datum: 09-0-2022
Plaats: Gouda

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Hier voor u ligt het afstudeerwerkstuk wat Jarco de Vries geschreven heeft ter verdieping voor het schrijven van zijn afstudeerwerkstuk. Hij schrijft dit afstudeerwerkstuk als afronding van de studie Dier- en Veehouderij aan de Aeres Hogeschool in Dronten. Het afstudeerwerkstuk zal gaan over de financiering van de melkveehouderij. Hierbij vooral kijkend naar de haalbaarheid in de toekomst in verband met overname. Hij is hier opgekomen door een gesprek met zijn stagebaas, Hans Rietveld, waarin hij aangaf dat alle melkveehouderijen beter een B.V. kunnen worden.

Ik zou graag iedereen die geholpen heeft bij het schrijven van mijn vooronderzoek willen bedanken. Als eerste meneer Bakker die kort voor de deadline mij wilde begeleiden. Ook dank aan iedereen die ik heb mogen interviewen:

- Stefan Carlier, Rabobank
- Hans de Bie, Alfa Accountants en adviseurs
- Rick Hoksbergen, Countus Accountants en adviseurs
- Coen Ruitenbeek, Accon AVM adviseurs en accountants

Jarco de Vries,
Dronten

Samenvattingen

In dit afstudeerwerkstuk is gekeken naar een probleem in de melkveehouderij wat aan de orde komt bij de overname van het bedrijf, de stijgende grondprijzen. In eerste opzicht lijkt dit een positief punt; het bedrijf wordt meer waard. Maar bij de overname is dit juist een probleem, gemiddeld genomen is de melkveehouderij geen sector waarin een hoog resultaat wordt behaald en is het dus lastig om een hoge overnamesom te financieren. In dit onderzoek is de hoofdvraag: Welke fiscale en juridische constructie is het meest bruikbaar om een melkveehouderij over te nemen, waarbij de verkoper minimaal benadeeld wordt? Om deze vraag te beantwoorden is vooral digitaal onderzoek gedaan, daarnaast is met verschillende experts op het gebied van overname een interview afgenomen. Uit het onderzoek bleek vooral dat er juridisch eigenlijk weinig gedaan kan worden wat de overname beter haalbaar maakt. Wel zijn er een aantal mogelijkheden om een eventueel verschil tussen de maximale leencapaciteit en de overnamesom op te lossen of te verkleinen. Uiteindelijk blijkt de belangrijkste conclusie dat het aan te raden is om op tijd te kijken naar wanneer het bedrijf overgenomen moet worden en hoe de meest ideale situatie hiervoor gecreëerd kan worden. Voor eventueel vervolgonderzoek zou het interessant zijn om te kijken waarom er vaak niet tijdig genoeg wordt gekeken naar de overname. Ook is het wellicht interessant om met verschillende ondernemers in gesprek te gaan die recent een bedrijf hebben overgenomen. Hoe hebben zij zich hierop voorbereid en wat zijn de positieve en negatieve ervaringen?

Yn dit ôfstudearskrift is sjoen nei in probleem yn de melkfeehâlderij dat ûntstiet by it oernimmen fan it bedriuw: tanimmende grûnprizen. Op it earste gesicht liket dit in posityf punt; it bedriuw is mear wurdich. Mar dat is krekt in probleem by de oername, yn trochsneed is de melkfeehâlderij gjin sektor dêr't in heech resultaat yn helle wurdt en dêrom is it dreech om in hege oernamesom te finansieren. By dit ûndersyk is de haadfraach: Hokker fiskale en juridyske konstruksje is it brûkberst foar it oernimmen fan in melkfeehâlderij, wêrby't de ferkeaper minimaal yn it neidiel sit? Om dy fraach te beantwurdzjen is benammen digitaal ûndersyk dien, dêrneist is in fraachpetear hâlden mei ferskate saakkundigen op it mêd fan oername. Ut it ûndersyk hat benammen bliken dien dat der wetlik net folle dien wurde kin om de oername mear mooglik te meitsjen. Der binne wol in oantal mooglikheden om elk ferskil tusken de maksimale lienkapasiteit en de oernamesom op te lossen of te ferminderjen. De wichtichste konklúzje docht úteinlik bliken dat it oan te rieden is om op 'e tiid te besjen wannear't it bedriuw oernommen wurde moat en hoe't dêr de meast ideale situaasje foar makke wurde kin. Foar mooglik ferfolchûndersyk soe it nijsgjirrich wêze om te sjen wêrom't de oername faak net op tiid genôch betocht wurdt. It kin ek nijsgjirrich wêze om te praten mei ferskate ûndernimmers dy't koartlyn in bedriuw oernaam hawwe. Hoe hawwe se har dêrop tariede en wat binne de positive en negative ûnderfiningen?

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvattingen.....	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en ontwikkelingen	5
1.2 Verschillende rechtsvormen.....	6
1.2.1 Eenmanszaak	6
1.2.2 Maatschap en Vennootschap Onder Firma (VOF).....	7
1.2.3 Commanditaire vennootschap (CV)	8
1.2.4 Besloten vennootschap (BV)	8
1.2.5 Coöperatie	9
1.3 Belastingdienst	9
1.3.1 Overdrager.....	9
1.3.2 Overnemer.....	10
2 Materiaal en methode.....	12
3 Resultaten.....	14
3.1 Welke rechtsvormen zijn er mogelijk voor de melkveehouderij?.....	14
3.2 Wat zijn de voor- en nadelen van deze verschillende rechtsvormen?	14
3.2.1 Eenmanszaak	14
3.2.2 Maatschap en vennootschap onder firma (VOF)	14
3.2.3 Commanditaire vennootschap (CV)	15
3.2.4 Besloten vennootschap (BV)	15
3.3 Biedt een rechtsvormwijziging of constructiewijziging betere mogelijkheden om een agrarisch bedrijf over te nemen?	15
3.4 Hoe wordt bepaald wat een bedrijf maximaal kan lenen?	16
3.5 Welke mogelijkheden zijn er om een verschil tussen leencapaciteit en overnamesom op te lossen?	16
4 Conclusie	17
5 Discussie en aanbevelingen.....	18
6 Bronvermelding	19
7 Bijlage 1 Vragenlijst experts en antwoorden	23
8 Bijlage 2 Onderbouwende berekening belasting	31

1 Inleiding

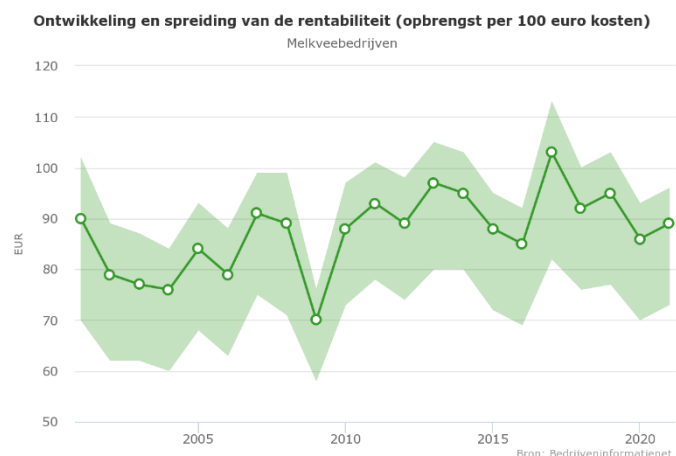
1.1 Aanleiding en ontwikkelingen

In 2018 wordt door J. Oppewal cijfers van het CBS aangehaald waaruit blijkt dat meer dan de helft van de actieve agrarische bedrijfshoofden ouder dan 55 jaar zijn. Daarnaast is het aantal bedrijfshoofden onder de 35 alleen maar dalend. Was het in 1987 nog 11% jonger dan 35, in 2018 was dat slechts 4%. Dit geeft aan dat ook in de agrarische sector er een flinke vergrijzing plaatsvindt. Logischerwijs gezien houdt dit dus ook in dat het aantal bedrijven in de aankomende jaren alleen maar af gaat nemen. Deze trend wordt bevestigd door het onderzoek A. Beldman, J. Reijs, C. Daatselaar en G. Doornewaard. Zij hebben onderzocht hoe de melkveehouderij er uit zal zien in 2030. Opvallende cijfers hierin zijn dat het aantal melkveehouderijen flink zal afnemen. Van 15.987 in 2018 naar 10.659. Door een stijging van het aantal koeien per bedrijf, van 101 naar 139 gemiddeld, zal er wel meer melk geproduceerd worden. Naast de ontwikkeling op het gebied van dieren zal er ook een ontwikkeling op het gebied van grond plaats vinden. Volgens LTO Nederland is de melkveehouderij in beginsel een grondgebonden sector. Door diverse ontwikkelingen in de afgelopen jaren is dit niet meer zo vanzelfsprekend. Het wensbeleid vanuit de overheid is dan ook om 2025 een zoveel mogelijk grondgebonden melkveesector te realiseren. Dit wordt bijvoorbeeld ingevuld door een vereiste van minimaal 65% eiwit van eigen land. Om dit mogelijk te maken is er de optie om met een buurtcontract afspraken te maken over levering van voer en de afzet van mest, hierdoor worden er lokale kringlopen gerealiseerd. Vervolgens is het door het verhoogde percentage eiwit van eigen land minder noodzakelijk om eiwitrijke grondstoffen in te voeren ten behoeve van het voeren van melkvee.

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er in de toekomst een flink aantal bedrijven ter overname beschikbaar komen. Ook zullen de bedrijven steeds groter worden. Daarnaast geeft oud-minister van Landbouw, Carola Schouten, in een brief aan de kamer aan dat ongeveer 40% van de bedrijven niet aan de eis van grondgebondenheid voldoen. Deze bedrijven zullen dus door middel van buurtcontracten, pachten of aankoop extra grond aan moeten trekken. Voor

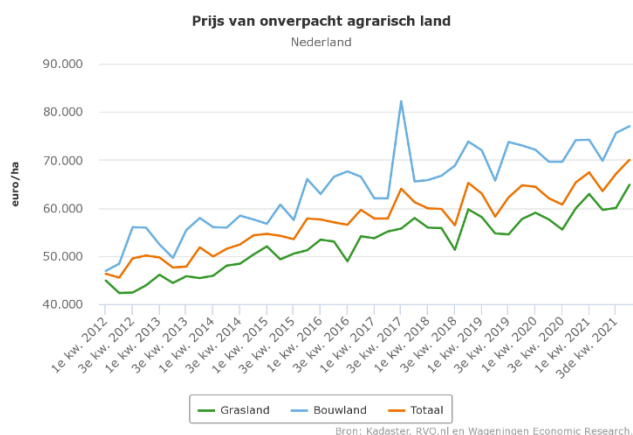
alle situaties, overname, groei en grondgebondenheid is er voor de ondernemers een belangrijke vraag: "Hoe gaat dit gefinancierd worden?" In figuur 1-1 is een grafiek van de WUR 2021a te zien, hierin is te zien wat de rentabiliteit van de melkveehouderij de afgelopen jaren was. Hieruit blijkt dat, op 2017 na, de gemiddelde rentabiliteit onder de 100% zat. Dit geeft aan dat de kosten hoger zijn dan de opbrengsten wanneer ook de kosten voor arbeid en kapitaal van de ondernemers en hun gezinsleden meegerekend worden. Zwart-wit gezegd wordt er dus op bijna geen melkveehouderij geld verdiend omdat alles wat overblijft als loon of kapitaalvergoeding zou moeten worden betaald.

Naast dat er gemiddeld weinig verdiend wordt in de melkveehouderij zijn banken de afgelopen jaren ook nog eens vele malen kritischer gaan kijken naar krediet aanvragen. De ondernemers en hun plannen worden strenger beoordeeld en de looptijden van leningen zijn korter dan tien of twintig jaar geleden (Stevens, 2020).

Figuur 1-1 Ontwikkeling en spreiding van de rentabiliteit

Ook bij de overname van een melkveehouderij loopt men tegen dit probleem aan, een bedrijf is slecht te financieren en de prijzen van onroerend goed stijgt alleen maar door. Als alleen al gekeken wordt naar de grondprijs is er al veel veranderd in de afgelopen jaren. Zoals in figuur 1-2 is te zien zijn de prijzen voor een onverpachte hectare grond alleen maar gestegen. Waar in 2012 nog ongeveer 45.000 euro voor een hectare betaald moest worden ligt de gemiddelde prijs inmiddels op 70.000 euro. (WUR, 2022a). Dit is maar liefst een stijging van 55%. Voor de ondernemer die nog goedkoop grond heeft aangekocht en de prijzen nu ziet stijgen is dit wellicht een mooi vooruitzicht. Echter brengen de stijgende prijzen wel een probleem met zich mee, kijkend naar een overname is het bijna onmogelijk om zo'n hoge prijs te betalen voor grond. Desondanks wordt er van een startende ondernemer toch vaak gevraagd om een hoge prijs voor de grond te betalen. Een gemiddeld bedrijf had in 2021 108 melkkoeien met 58 ha (WUR, 2021b en 2022b). Met een waarde van 70.000 euro per hectare is alleen de grond al €3.500.000 waard. Het totale bedrijf komt dan al gauw op een waarde van 4,5 tot 5 miljoen. Binnen de familie wordt wellicht nog gerekend met een verpachte waarde waarvoor de grond overgenomen mag worden, vaak 40 tot 60 procent, buiten de familie wordt dit toch minder snel gedaan. En financiert de bank dat hele bedrag überhaupt wel?

Figuur 1-2 Verloop grondprijzen

Samengevat is het probleem als volgt: De beoogde bedrijfsopvolger staat klaar om het bedrijf over te nemen, maar door de prijsstijging van onder meer het land is er een dusdanig hoge overnamesom tot stand gekomen dat de vraag is of de overnemer dit wel kan opbrengen. Waar wordt de maximale leencapaciteit van de opvolger door bepaald en hoe kan hier mee omgegaan worden zodat de overdrager niet met zijn bedrijf blijft zitten omdat opvolger het niet kan betalen?

De hoofdvraag van het onderzoek is dan ook: Welke fiscale en juridische constructie is het meest bruikbaar om een melkveehouderij over te nemen, waarbij de verkoper minimaal benadeeld wordt? De deelvragen die hierbij beantwoordt zullen moeten worden luiden als volgt:

- Welke rechtsvormen zijn er mogelijk voor de melkveehouderij?
- Wat zijn de voor- en nadelen van deze verschillende rechtsvormen?
- Biedt een rechtsvormwijziging of constructiewijziging betere mogelijkheden om een agrarisch bedrijf over te nemen?
- Hoe wordt bepaald wat een bedrijf maximaal kan lenen?
- Welke mogelijkheden zijn er om een verschil tussen leencapaciteit en overnamesom op te lossen?

1.2 Verschillende rechtsvormen

In de melkveehouderij worden een aantal rechtsvormen mogelijk, hieronder staan de vaakst voorkomende beschreven met hun voor- en nadelen:

1.2.1 Eenmanszaak

De eenmanszaak is een van de meest voorkomende rechtsvormen in de melkveehouderij 35% (WUR, 2020). Alhoewel dit niet een daadwerkelijke rechtsvorm is, de ondernemer is privé aansprakelijk voor zakelijke schulden, zorgt het er vooral voor dat de melkveehouder ondernemer wordt voor de

inkomstenbelasting. Dit houdt in dat er van gebruik gemaakt mag worden van een aantal aftrekposten. Naast dat het heel eenvoudig is om de eenmanszaak op te richten, is dit het grootste voordeel van de eenmanszaak. Wel wordt men hoofdelijk aansprakelijk voor het bedrijf. Dit houdt in dat wanneer het bedrijf schulden maakt en die niet betaald kunnen worden het privé-eigendom hiervoor gebruikt moet worden, ook dat van een eventuele partner wanneer er niet getrouwd is onder huwelijksvoorwaarden (Ikgastarten, 2020).

1.2.1.1 Overname

Het niet hebben van aandelen zit bij de overdracht van een eenmanszaak in de weg. Het is daardoor namelijk niet mogelijk om het KVK-nummer over te nemen. Dit houdt in dat de originele eenmanszaak gestaakt zal moeten worden en een nieuwe eenmanszaak worden opgericht. Bij de overdracht kan niet alles worden overgedragen, alle betrokken partijen: klanten, leveranciers e.d. zullen geïnformeerd moeten worden over de wijziging van het KVK-nummer. Dit kan betekenen dat lopende contracten stopgezet kunnen worden. Persoonlijke gegevens zoals naam- en adresgegevens van klanten of e-mailadressen mogen door de AVG in principe ook niet overgedragen worden.

Doordat de originele eenmanszaak gestaakt wordt komt de belastingdienst bij de verkoper om de hoek kijken. Hij moet namelijk afrekenen over de overnamesom. Er moet dan afgerekend worden over de stakingswinst. Dit zijn de stille reserves, fiscale reserves en goodwill (Ondernemeninternet, 2021). Wanneer het bedrijf wordt overdragen is het wel mogelijk om gebruik te maken van de stakingsaftrek, hierbij kan er maximaal €3.630 worden afgetrokken van de stakingswinst (Belastingdienst, 2021). Ook is het mogelijk om de stakingswinst geruisloos door te schuiven, dit wordt gedaan wanneer de verkoper wil investeren in een nieuwe of bestaande onderneming. Hiervoor moet een aanvraag gedaan worden bij het belastingkantoor, bij de aanvraag moet een onderbouwing worden toegevoegd waarin wordt uitgelegd waarin de stakingswinst geïnvesteerd gaat worden. Dit moet in het jaar van de staking of binnen 12 maanden na de staking (Belastingdienst, 2020).

1.2.2 Maatschap en Vennootschap Onder Firma (VOF)

De maatschap en VOF worden het vaakst gebruikt, gecombineerd 57% (WUR. (c), 2020). Het verschil tussen een maatschap en VOF is nog minimaal. In de toekomst is het ook de bedoeling dat het verschil compleet verdwijnt, een wet hiervoor is in de maak (RVO, 2022). De maatschap en VOF worden voornamelijk gebruikt voor de samenwerking tussen twee personen die samen een bedrijf exploiteren. Het grootste verschil is als volgt: bij de maatschap wordt er als natuurlijk persoon gehandeld. Er kunnen geen overeenkomsten aangegaan worden als maatschap. Bij een VOF is dit wel het geval. De VOF kan dus wel als bedrijf optreden en de maatschap niet. Dit heeft ook invloed op de aansprakelijkheid. Bij de maatschap zijn alle maten direct hoofdelijk aansprakelijk. Bij de VOF kan de schuldeiser kiezen of zij eerst aanspraak wil maken op het vermogen van het bedrijf of van de vennoten. Bij beide vormen is er geen bijkomen van notaris verplicht, slecht het inschrijven in het handelsregister is noodzakelijk. Wel is het gebruikelijk dat er van tevoren een maatschaps- of vofcontract wordt opgesteld. Hierin worden onderling afspraken gemaakt over bijvoorbeeld de winstverdeling, en wat te doen bij overlijden of arbeidsongeschiktheid van één van de maten/vennoten.

1.2.2.1 Overname

Net zoals bij de eenmanszaak is er in de maatschap of VOF geen sprake van aandelen. Dit betekent dat in één keer alle activa en passiva overgenomen zal moeten worden door de koper. In het maatschaps- of vof-contract wordt meestal vastgelegd hoe de overname eruit gaat zien en tegen welk bedrag welke activa mag worden overgenomen. Gelijk aan de eenmanszaak zal de verkoper over de stakingswinst moeten afrekenen met de belastingdienst, ook kan er van dezelfde

aftrekposten gebruik gemaakt worden. Wanneer voor de overnameperiode in een maatschap of VOF wordt samengewerkt zijn zowel koper als verkoper nog volledig ondernemer en hoofdelijk aansprakelijk.

1.2.3 Commanditaire vennootschap (CV)

Deze vorm wordt niet heel vaak gebruikt in de melkveehouderij. In deze vennootschap zitten minimaal twee personen. Eén hiervan is de beherende vennoot, deze heeft de dagelijkse leiding over het bedrijf. De ander is de commanditaire vennoot, ook wel stille vennoot genoemd. Deze vennoot zit in de vennootschap voor financiële inbreng, hij/zij is niet belast met de dagelijkse leiding. Omdat de stille vennoot zich niet bemoeit met de dagelijkse bezigheden heeft deze vennoot ook geen bevoegdheid om verbintenissen aan te gaan namens de vennootschap. Hij/zij is dan ook niet hoofdelijk aansprakelijk, als de stille vennoot wel verbintenissen aangaat wordt hij/zij wel hoofdelijk aansprakelijk. Verder gelden dezelfde verplichtingen als bij de VOF (KVK, 2022c).

1.2.3.1 Overname

Voor het overnemen van de commanditaire vennootschap gelden dezelfde omstandigheden als voor de eenmanszaak, maatschap of VOF. Het verschil is dat vaak de oude ondernemer als stille vennoot aanwezig is. Hierdoor kan de nieuwe ondernemer in stappen het bedrijf, financieel, overnemen terwijl hij al wel bezig is met de dagelijkse leiding van het bedrijf.

1.2.4 Besloten vennootschap (BV)

De besloten vennootschap is een rechtsvorm die nog niet veel wordt gebruikt in de melkveehouderij, slechts acht procent van de bedrijven heeft deze rechtsvorm. Eén van de voordelen van de BV is dat het een eigen rechtspersoonlijkheid heeft. Dit betekent dat de ondernemers in principe niet aansprakelijk zijn met hun privévermogen. Voor het oprichten van een BV moet er een notariële akte opgesteld worden, hierin staan de statuten van het bedrijf, het bedrijf wordt dan meestal direct door de notaris in het handelsregister ingeschreven. Het oprichten van een BV brengt meer administratieve handelingen met zich mee, daarnaast is een BV ook verplicht jaarstukken op te stellen en te deponeren bij de KVK. In de melkveehouderij is het gebruikelijk dat er slecht een paar aandeelhouders zijn in de BV, hierdoor ontstaat er een aanmerkelijk belang en wordt de ondernemer directeur-groootaandeelhouder (dga). Voor de belastingdienst is het niet mogelijk dat een dga weinig of geen loon krijgt vanuit de BV, daarom is er de gebruikelijk-loonregeling. Deze regeling houdt in dat de dga minimaal 48.000 euro loon moet krijgen, hier zijn nog wel diverse uitzonderingen voor (Belastingdienst, 2022). De BV structuur wordt tegenwoordig voornamelijk ingezet voor het drukken van belasting. Tot en met 395.000 euro is de vennootschapsbelasting slechts 15%, in een VOF wordt er gerekend met de inkomstenbelasting, deze bestaat uit twee schijven:

1. Tot €69.399; 37,07%
2. Vanaf €69.399; 49,50%

Samengevat zijn de voordelen van de BV het drukken van de belasting en verminderde aansprakelijkheid. Daar staan wel meer administratieve verplichtingen en een gebruikelijk-loonregeling tegenover (KVK, 2022d).

1.2.4.1 Overname

Voor het overnemen van de bv zijn er twee mogelijkheden:

- Het overnemen van de aandelen: via een notariële akte wordt dit vastgesteld. Alles wat bezit is van de onderneming, gaat over op de overnemer.

- Het overnemen van activa en passiva: hiermee worden geen aandelen overgenomen maar kan de overnemer wel beslissen hoe hij verder gaat met de onderneming. Deze vorm lijkt veel op de overname van een eenmanszaak of vof (KVK, 2022e).

1.2.5 Coöperatie

De coöperatie wordt niet vaak gebruikt als rechtsvorm voor de exploitatie van een melkveehouderij. De rechtsvorm wordt wel gebruikt door een flink aantal bedrijven in de agrarische sector. Het bijzondere van de coöperatie is dat deze werkt met leden, die kunnen in en uit de coöperatie gaan zonder dat dit het voortbestaan van de coöperatie in geding brengt. Een coöperatie wordt vaak gebruikt om aan collectieve in- en verkoop te doen. De leden hebben door middel van de Algemene Ledenvergadering in principe de zeggenschap in het bedrijf. Wel is er meestal een bestuur wat de dagelijkse leiding heeft over de coöperatie. Zij gaan vanuit de coöperatie overeenkomsten aan met toeleverende en afnemende bedrijven. De coöperatie is een rechtspersoon, het bestuur of de leden zijn in de basis dus niet aansprakelijk voor de schulden van de coöperatie. Het bestuur kan wel aansprakelijk gesteld worden bij wanbestuur. Ook de leden kunnen aansprakelijk gesteld worden, dit wordt dan bepaald bij de oprichting. Hierbij kan gekozen worden voor:

- Wettelijke aansprakelijkheid (WA): alle leden zijn voor een gelijk deel aansprakelijk
- Beperkte aansprakelijkheid (BA): alle leden zijn tot een bepaald bedrag aansprakelijk
- Uitgesloten van aansprakelijkheid (UA): geen van de leden is aansprakelijk

In de statuten van de coöperatie wordt bepaald wie van het bestuur waarvoor bevoegd is. Dit is vooral belangrijk bij het aangaan van overeenkomsten met andere partijen (KVK, 2022b).

1.3 Belastingdienst

Bij de overname van een bedrijf is de belastingdienst een belangrijke partner. Zowel de overdrager als de overnemer krijgt met hen te maken. Hieronder staat voor beide partijen kort beschreven waar zij qua belasting mee te maken krijgen.

1.3.1 Overdrager

Als eerste krijgt de overdragende ondernemer te maken met stakingswinst, dit is het verschil tussen de boekwaarde en de werkelijke waarde op het moment van de overname. Deze stakingswinst is onderdeel het inkomen in het jaar dat de overname plaatsvindt. Over deze winst zal dan inkomstenbelasting betaald moeten worden (belastingdienst, 2021).

Er zijn een aantal situaties waarbij er minder of niet afgerekend hoeft te worden. Er wordt dan gebruik gemaakt van de doorschuiffaciliteit:

1.3.1.1 Doorschuiven naar nieuwe of bestaande onderneming

In dit geval wordt de belastingclaim over de stakingswinst die rust op de bedrijfsmiddelen en de herinvesteringsreserve doorgegeven aan een andere (nieuwe) onderneming. Op die manier kan dat geld gebruikt worden om te investeren in de andere onderneming. Bij deze faciliteit mag zelf gekozen worden welke belastingclaim doorgegeven wordt:

- Geen, 1 of meerdere of alle bedrijfsmiddelen
- Wel of niet de herinvesteringsreserve

1.3.1.2 Bij overlijden of echtscheiding

Wanneer er ondernemingsvermogen door erfrecht of huwelijksvermogensrecht door echtgenoot of partner wordt overgenomen gaat de belastingdienst ervan uit dat dit gebeurt tegen de waarde in het

economische verkeer. Over het algemeen zal ook dit tot stakingswinst leiden. Als de echtgenoot of partner de onderneming voortzet hoeft de stakingswinst niet berekend te worden en kan de onderneming voortgezet worden met de boekwaarden.

1.3.1.3 Overdracht aan medeondernemer of werknemer

Wanneer het bedrijf wordt overgedragen aan een medeondernemer of werknemer hoeft in veel gevallen ook niet afgerekend te worden. Voorwaarde hiervoor is wel dat de medeondernemer minimaal 36 maanden winst uit de onderneming heeft gekregen, de werknemer zal ook 36 maanden in dienst moeten zijn. Alleen bij omstandigheden zoals arbeidsongeschiktheid is het mogelijk om met een kortere termijn te rekenen.

1.3.1.4 Overdracht aan een BV

Het is mogelijk om een gehele onderneming geruisloos over te dragen aan een BV. Er moeten dan wel aandelen verkregen worden van de BV. Deze mogen drie jaar lang niet verkocht worden.

Naast de stakingswinst moet er ook rekening gehouden worden met de desinvesteringsbijtelling. Wanneer een bedrijfsmiddel aangekocht wordt zijn er verschillende mogelijkheden wat betreft belastingaftrek waarvan gebruik gemaakt kan worden. Wanneer bedrijfsmiddelen worden vervreemd bij overdracht zal over bedrijfsmiddelen waarover in de afgelopen vijf jaar investeringsaftrek is toegepast de desinvesteringsbijtelling gelden. Dit betekent over het algemeen dat een deel van de aftrek terugbetaald moet worden.

1.3.2 Overnemer

Ook aan de kant van de overnemer komt de belastingdienst om de hoek kijken. Als eerste krijgt hij/zij te maken met overdrachtsbelasting, deze zal betaald moeten worden over onroerende zaken, rechten op roerende zaken, aandelen in een NV of BV en over lidmaatschapsrechten van een (coöperatieve) flatvereniging. Er zijn een aantal situaties waarin geen overdrachtsbelasting betaald hoeft te worden:

- Wanneer iemand mede-eigenaar wordt van een onroerende zaak doordat er in gemeenschap van goederen trouwt of een geregistreerd partnerschap aangaat.
- Wanneer iemand gaat scheiden en eigenaar wordt van een onroerende zaak die voorheen eigendom was van beide partners, dit geldt alleen als de onroerende zaak deel uitmaakte van gemeenschap van goederen.
- Wanneer iemand onroerende zaken erft.
- Wanneer erfgenamen de erfenis zo verdelen dat de onroerende zaken op naam van één van de erfgenamen komt te staan.

Ook zijn er situaties waarbij er wel overdrachtsbelasting betaald moet worden maar er alsnog een vrijstelling voor verkregen kan worden:

- Als er een woning gekocht wordt tussen de leeftijd van 18 en 35 jaar en de woning minder waard is dan €400.000,-
- Als er omzet- en overdrachtsbelasting betaald moet worden.
- Als er onroerende goed tussen samenwoners wordt verdeeld.
- Als er een landgoed gekocht wordt.
- Als er sprake is van een bedrijfsoverdracht aan familieleden.
- Als er sprake is van inbreng in een maatschap, VOF of CV.
- Als er sprake is van omzetting van een onderneming naar een BV of NV.
- Als er een rechtspersoon fuseert, splitst of reorganiseert.
- Als er landbouwgrond of natuurground wordt aangekocht.

- Als er sprake is van ruilverkaveling.
- Als er sprake is van stedelijke herstructurering.

De overdrachtsbelasting is 2% voor een woning waar de eigenaar zelf in gaat wonen maar dit niet in aanmerking komt voor de startersvrijstelling. Voor alle andere onroerende zaken is de overdrachtsbelasting 8%.

Naast de overdrachtsbelasting is er ook nog de erf- of schenkbelasting, ook hierover moet belasting betaald worden, hoeveel dit is hangt af van de waarde van de onderneming. Ook hiervoor kan er soms een vrijstelling worden toegepast namelijk: de bedrijfsopvolgingsregeling. Van deze regeling mag gebruik gemaakt worden wanneer het bedrijf actief is, de oude eigenaar moet vijf jaar eigenaar geweest zijn, behalve als hij/zij is overleden dan is dit één jaar. Daarnaast moet de nieuwe ondernemer minimaal vijf jaar doorgaan met het bedrijf.

2 Materiaal en methode

Hieronder staat per deelvraag beschreven hoe deze beantwoord gaat worden en welke planning hierbij past.

Deelvraag 1 en 2: Welke rechtsvormen zijn er mogelijk voor de melkveehouderij? Wat zijn de voor- en nadelen van deze verschillende rechtsvormen?

Deze vragen zijn vooral door onlineonderzoek beantwoord worden, dit is ook al grotendeels gebeurt in het hoofdstuk hiervoor. Alle informatie die is verzameld is bij de resultaten in het kort beschreven. De betrouwbaarheid van deze informatie is gewaarborgd door niet alle informatie van één bepaalde site te halen. Dit houdt in dat wanneer ergens een stukje informatie vandaan gehaald werd dit ook op andere plekken is opgezocht om te kijken of dit klopt. Doordat een groot gedeelte van deze vragen al uitgezocht is zal hier niet heel veel tijd meer aan besteed hoeven worden. Om tot een antwoord te komen voor deze vragen zal gebruik gemaakt worden van informatie die beschikbaar is op de websites van de kamer van koophandel en van de belastingdienst. Hierdoor zal hier tot een voldoende valide antwoord worden gekomen.

Deelvraag 3: Biedt een rechtsvormwijziging of constructiewijziging betere mogelijkheden om een agrarisch bedrijf over te nemen?

Net zoals de eerste en tweede deelvragen is deze vraag voor en groot gedeelte beantwoord door onlinebronnen te raadplegen. Daarnaast is er nog bij meerdere experts een interview afgenomen waarin meer informatie verkregen wordt over de verschillende mogelijkheden wat betreft overname. Om de validiteit van het onderzoek niet in het geding te laten komen is er met 7 experts een interview afgenomen worden. Hiervoor is contact opgenomen met de volgende bedrijven: Countus (Rick Hoksbergen), Alfa Accountants (Hans de Bie), Accon AVM (Coen Ruitenbeek) en Rabobank (Stefan Carlier). Op deze manier zijn ook de verschillende perspectieven van de bedrijven gebruikt. De vragen die aan deze experts gesteld zijn, zijn te vinden in bijlage 1. De interviews hebben semigestructureerd plaatsgevonden. Dit houdt in dat de vragen zoals in bijlage 1 opgesteld staat gebruikt zijn om het interview te openen en op gang te krijgen. Echter is, wanneer dit toegevoegde waarde had voor het onderzoek, ook doorgevraagd naar onderwerpen die niet in de van tevoren opgestelde vragen staan.

Deelvraag 4: Hoe wordt bepaald wat een bedrijf maximaal kan lenen?

Deze vraag is voornamelijk beantwoord door middel van de interviews met dezelfde experts als bij de vorige vraag af te nemen. Wederom is hier door het interviewen van de verschillende bedrijven en experts een voldoende betrouwbaar en valide antwoord gerealiseerd. Het interviewen van de experts heeft vooral plaatsgevonden in de eerste weken na goedkeuring van dit vooronderzoek.

Deelvraag 5: Welke mogelijkheden zijn er om een verschil tussen leencapaciteit en overnamesom op te lossen?

Voor het beantwoorden van deze vraag zijn wederom de experts, zoals genoemd bij deelvraag 3, aan bod komen. Met hen is besproken welke situaties er op dit moment al in werking worden gezet, of in werking zijn en welke voor- en nadelen deze met zich mee brengen. Voor deze vraag is het niet zozeer mogelijk om de betrouwbaarheid te controleren. Er is vervolgens gekeken welke rechtsvormen eventueel gecombineerd kunnen worden om tot de meest gunstige situatie te komen. Om bij deze vraag tot een zo valide mogelijk antwoord te komen is vooral gebruik gemaakt van verschillende informatiebronnen: de diverse experts en verschillende sites, hierdoor wordt er niet aangenomen dat wat één persoon of site zegt wordt aangenomen als de waarheid. Wanneer dit antwoord niet valide genoeg beantwoord zou worden is het betwifelbaar of het antwoord wel bruikbaar is.

3 Resultaten

Hieronder zijn de resultaten voor elke deelvraag apart uitgewerkt.

3.1 Welke rechtsvormen zijn er mogelijk voor de melkveehouderij?

De meest gebruikte rechtsvormen zijn de vennootschap onder firma (VOF), de maatschap en de eenmanszaak. Doordat de VOF en de maatschap nog minimaal van elkaar verschillen wordt de maatschap in de toekomst niet meer gebruikt. Officieel gezien zijn deze drie bedrijfsvormen helemaal geen rechtsvormen. Er kunnen namelijk geen rechten ontleend worden aan deze bedrijven. Alle personen die in het bedrijf actief zijn, ook wel maten of vennoten genoemd, zijn hoofdelijk aansprakelijk, dit betekent dat op hun privévermogen aanspraak gemaakt kan worden wanneer het bedrijf niet over voldoende middelen beschikt. De maatschap en VOF worden voornamelijk ingezet om samenwerkingsverbanden aan te gaan tussen verschillende personen.

Naast deze “rechtsvormen” worden de commanditaire vennootschap (CV) en de besloten vennootschap (BV) ook steeds vaker gebruikt. De CV lijkt heel veel op de VOF, het voornaamste verschil is dat er in de CV een zogenaamde commanditaire vennoot aanwezig is. Deze vennoot houdt zich niet bezig met de dagelijkse bedrijfsvoering maar stelt wel, meestal financiële, middelen beschikbaar aan het bedrijf. De BV is de enige echte rechtsvorm die in de melkveehouderij gebruikt wordt. Dit terwijl de BV wel een aantal grote voordelen met zich meebrengt, helaas zitten er ook een paar grote nadelen aan, maar hierover later meer.

3.2 Wat zijn de voor- en nadelen van deze verschillende rechtsvormen?

3.2.1 Eenmanszaak

Het grootste voordeel van de eenmanszaak is de mate waarin er moeite gedaan moet worden om dit bedrijfstype op te richten. Het oprichten van een eenmanszaak komt neer op het langsgaan bij een kantoor van de Kamer van Koophandel (KvK) om ingeschreven te worden in het handelsregister. Dit kost eenmalig €50,- vervolgens wordt er een btw en KvK nummer toegewezen en ben je ondernemer voor de belastingdienst. Dit brengt een aantal aftrekposten met zich mee waardoor er minder belasting betaald hoeft te worden.

Helaas heeft de eenmanszaak ook een aantal nadelen, de grootste hiervan is dat je als eigenaar hoofdelijk aansprakelijk bent, hierdoor kan je dus ook privé aansprakelijk gesteld worden voor zakelijke schulden. Wanneer er niet getrouwd wordt onder huwelijkse voorwaarden kan ook de partner aansprakelijk gesteld worden.

3.2.2 Maatschap en vennootschap onder firma (VOF)

Net als de eenmanszaak zijn de maatschap en VOF relatief makkelijk op te richten. Hier hoeft geen notaris of adviseur bij mee te helpen. Dit gebeurt echter vaak wel gezien de complexiteit van het maatschaps- of VOF-contract. Het grootste voordeel van deze vormen is dan ook ondernemer worden voor de belastingdienst. Hierdoor kan net als bij de eenmanszaak van een aantal aftrekposten gebruik gemaakt worden.

Gelijk aan de eenmanszaak zijn de ondernemers bij een maatschap of VOF ook hoofdelijk aansprakelijk. Dit is ook direct waar het verschil tussen de maatschap en de VOF te vinden is. Bij de maatschap zijn beide maten hoofdelijk aansprakelijk. Bij de VOF is in de basis iedere vennoot aansprakelijk voor het deel wat hij ingebracht heeft. Een schuldeiser kan dan kiezen of hij eerst het bedrijfsvermogen opeist of één van de vennoten.

3.2.3 Commanditaire vennootschap (CV)

Zoals eerder aangegeven lijkt de CV heel veel op de VOF/maatschap. Met uitzondering op de manier van inbreng en aansprakelijkheid. Net als bij de VOF/maatschap is een CV makkelijk op te richten en in de basis geen notaris voor nodig. Echter is dit niet zozeer het grootste voordeel. Dit is namelijk dat het door deze rechtsvorm, voor een gedeelte, mogelijk is om exploitatie en eigendom te scheiden. Waarbij ook bij de aansprakelijkheid een scheiding wordt gemaakt. De commanditaire vennoot mag geen overeenkomsten aangaan vanuit de CV, doet hij dit wel wordt hij alsnog hoofdelijk aansprakelijk. Hiernaast is deze vennoot niet bezig met de dagelijkse bedrijfsvoering. De beherende vennoot is dat wel, hij is dan ook wel hoofdelijk aansprakelijk. Door deze vorm is het dus mogelijk dat een opvolger alvast belast wordt met de dagelijkse bedrijfsvoering terwijl hij nog niet de overnamesom voor het bedrijf neer hoeft te leggen.

Naast de hoofdelijke aansprakelijkheid van de beherende vennoot heeft de CV geen extra nadelen. Natuurlijk moet er de bereidwilligheid zijn van beide vennoten om in deze samenstelling een bedrijf te exploiteren, maar dit is eigenlijk geen nadeel te noemen.

3.2.4 Besloten vennootschap (BV)

Dit is de enige rechtsvorm met rechtspersoonlijkheid van de vier vormen die behandeld zijn. Dit brengt direct ook één van de voordelen naar boven, door de BV is het bedrijf aansprakelijk voor de schulden (behalve bij wanbeleid door de directie). Ook is het met een BV mogelijk om minder belasting te hoeven betalen. Tot €395.000,- is de belasting voor een BV namelijk 15%, dit terwijl de inkomstenbelasting, waar bij de eenmanszaak, maatschap en VOF mee gerekend moet worden, tot €69.399 37,07% daarboven zelf 49,5%.

Deze twee voornaamste voordelen zijn natuurlijk heel mooi en kunnen een hoop geld besparen, echter horen daar wel een aantal verplichtingen bij. Zo is het bij het oprichten verplicht om een notariële akte op te stellen, hierin staan de statuten van het bedrijf. Daarnaast is een BV verplicht ieder jaar haar jaarstukken te deponeren bij de KvK. In de melkveehouderij is het gebruikelijk dat er slecht een paar aandeelhouders zijn in de BV, hierdoor zijn er vaak directeur-groootaandeelhouders (dga). Omdat het voor de belastingdienst niet mogelijk is dat een dga weinig of geen loon krijgt, moet er met een gebruikelijk loon van €48.000,- gerekend worden. Hierover moet de ondernemer vervolgens weer inkomstenbelasting over betalen.

Samengevat zijn de voordelen van de BV het drukken van de belasting en verminderde aansprakelijkheid. Daar staan wel meer administratieve verplichtingen en een gebruikelijk-loonregeling tegenover.

3.3 Biedt een rechtsvormwijziging of constructiewijziging betere mogelijkheden om een agrarisch bedrijf over te nemen?

Vanuit de eenmanszaak is het het meest logisch om te wijzigen van rechtsvorm. Een eenmanszaak biedt namelijk minimale mogelijkheden voor een opvolger om in het bedrijf te groeien. Vaak wordt er dan voor gekozen om een maatschap aan te gaan tussen overdrager en opvolger. Op die manier wordt via een contract vastgelegd wat de inbreng is van beide maten, hoe de winst verdeeld gaat worden en tegen welke waarde de onderneming later overgenomen mag worden. Hierbij kan dan bijvoorbeeld nog voorbehoud op aanwezige stille reserves worden vastgelegd.

Wanneer het bedrijf structureel een resultaat onder de €175.000,- behaald is het fiscaal niet interessant genoeg om een B.V. op te richten. De hoeveelheid belasting die tot die grens minder betaald hoeft te worden weegt niet op tegen de extra kosten die de B.V. met zich meebrengt. Een onderbouwende berekening hiervoor is te vinden in bijlage 2.

Alle geïnterviewde personen geven aan dat de rechtsvorm eigenlijk nooit het probleem is bij de overname. De rechtsvorm wordt eigenlijk alleen gewijzigd wanneer dit fiscaal beter uitkomt. De overnameperiode wordt soms wel gebruikt om direct de overgang van rechtsvorm te doen.

Doordat er in een B.V. gewerkt wordt met aandelen voltrekt de overname zich wel op een andere manier dan bij een maatschap of VOF. Bij de B.V. worden namelijk de aandelen overgekocht van de overdrager. Als overnemer word je dus eigenaar van de B.V. en niet van de gebouwen, dieren etc. deze zijn namelijk eigendom van de B.V.. Bij overname van een maatschap of VOF worden deze goederen wel eigendom van de overnemer.

3.4 Hoe wordt bepaald wat een bedrijf maximaal kan lenen?

De maximale leencapaciteit is vooral afhankelijk van het resultaat, er wordt niet gerekend met het uiteindelijke resultaat maar met de zogenaamde EBITDA. Dit is de winst voor aftrek van rente, belastingen, afschrijving en afboekingen. Hiermee wordt het maximale bedrag berekend wat beschikbaar is voor rente en aflossing. Door een rente en aflossingsperiode te bepalen kan door middel van een percentage berekend worden hoeveel de maximale leencapaciteit is. Hierbij wordt het resultaat van minimaal de afgelopen drie jaar meegenomen.

Naast het resultaat wordt er ook gekeken naar de zekerheden die het bedrijf kan bieden. Hoeveel grond en gebouwen zijn in eigendom en wat is de waarde hiervan. Voor de maximale hypotheek rekent de bank met de waarde bij executieverkoop, meestal is dit ongeveer 60% van de waarde in het economisch verkeer. Echter wanneer het bedrijf bijvoorbeeld 4 miljoen waard is, wil dit niet direct zeggen dat er 2,4 miljoen geleend kan worden. Hiervoor wordt toch gerekend met de maximale leencapaciteit op basis van het resultaat.

3.5 Welke mogelijkheden zijn er om een verschil tussen leencapaciteit en overnamesom op te lossen?

De meeste van de geïnterviewde personen geven vooral aan het heel belangrijk is om op tijd te beginnen met oriënteren op de overname. Door regelmatig met de bank of een adviseur in gesprek te gaan over hoe het bedrijf zich verder gaat ontwikkelen wordt een stip aan de horizon gecreëerd. Op die manier is het mogelijk om in een aantal jaar al een (groot) deel van het vermogen over te laten gaan van overdrager naar opvolger. Hierdoor wordt de overnamesom die betaald moet worden drastisch verlaagd (eigen vermogen van de opvolger hoeft niet meer betaald te worden).

Wanneer er toch een overnamesom tot stand is gekomen die veel hoger is dan de maximale leencapaciteit moet goed gekeken worden naar waarop de overnamesom is gebaseerd. Vaak wordt er gekeken naar hoeveel de ouders na de overname nodig denken te hebben. Hoeveel vreemd vermogen moet er afgelost worden, waar gaan ze wonen en hoe groot spaarpotje willen ze nog overhouden. Hoofdvraag die hierbij komt kijken is dan: hoeveel geld hebben ze nu echt nodig?

Als er nog steeds een te hoge overnamesom overblijft is het mogelijk om een hybride-structuur op te zetten waarin een B.V. vennoot is in een V.O.F.. In deze B.V. kan dan voornamelijk de grond en eventueel de gebouwen worden ondergebracht. In deze situatie kan de overnemer in de V.O.F. stappen en deze relatief eenvoudig overnemen. De grond wordt dan door de B.V., tegen vergoeding, ingebracht in de V.O.F.. De overdrager blijft eigenaar van de B.V. terwijl de opvolger al kan gaan ondernemen met de V.O.F.. De B.V. kan later alsnog overgenomen worden, of eventueel ook aan andere kinderen overgeërfd worden. Zeker voor de eerste generatie is dit wellicht een goede oplossing om de andere kinderen minder te benadelen. Echter wanneer dit zo steeds verder geërfd wordt zou dit wel ingewikkeld kunnen worden.

4 Conclusie

Door de stijgende prijzen van landbouwgrond stijgt ook de waarde van een melkveehouderij, in eerste instantie lijkt dit positief. Echter wanneer het bedrijf overgenomen moet worden is het opeens niet meer te financieren. In dit onderzoek is gekeken of er iets aan de juridische vorm van een melkveehouderij verandert kan worden om de overname beter mogelijk te maken. Hierbij zijn de volgende deelvragen beantwoord:

Welke rechtsvormen zijn er mogelijk voor de melkveehouderij, en wat zijn hier de voor- en nadelen van? Uit beantwoording van deze deelvragen bleek dat er een vijftal rechtsvormen zijn die in de melkveehouderij worden ingezet, dit zijn: de eenmanszaak, de maatschap, de vennootschap onder firma (VOF), de commanditaire vennootschap (CV) en de besloten vennootschap (BV). Hiervan worden de eenmanszaak, maatschap en VOF het meest gebruikt. Tussen de maatschap en de VOF zit weinig verschil, daarom zijn er ontwikkelingen om de maatschapsvorm te laten vervallen. Het grootste voordeel van de rechtsvormen is dat de eigenaar ondernemer wordt voor de inkomstenbelasting, hierdoor kan hij/zij gebruik maken van verschillende aftrekposten. Ook de BV is voornamelijk interessant op het gebied van de belasting, hiervoor moet echter wel een resultaat van minimaal €175.000,- gerealiseerd worden omdat de BV ook kosten met zich meebrengt die de VOF en eenmanszaak niet hebben.

Vervolgens werd de vraag gesteld of een wijziging van de rechtsvorm betere mogelijkheden biedt om een melkveehouderij over te nemen. Hieruit bleek al snel dat dit niet het geval was. Het wijzigen van de rechtsvorm blijkt alleen interessant te zijn wanneer er structureel meer dan €175.000,- resultaat wordt behaald. Bij de overname moet uiteindelijk bij alle vormen een overnamesom betaald worden die wordt bepaald aan de waarde van het bedrijf.

Er zal dus gekeken moeten worden hoeveel een bedrijf maximaal kan lenen en waar dat op gebaseerd wordt, dit was dan ook de volgende deelvraag. Vaak wordt gezegd dat een hypotheek wordt gegeven op wat een object waard is. Dit is echter slechts gedeeltelijk waar, inderdaad zal een hypotheek zelden een hoger bedrag zijn dan dat een object waard is. In eerste instantie wordt toch gekeken naar hoeveel er eigenlijk aan rente en aflossing betaald kan worden op basis van het resultaat. De bank vindt het veel belangrijker dat een bedrijf/persoon elke maand zijn lasten kan betalen.

Om een groot verschil tussen maximale leencapaciteit en de overnamesom op te lossen is het vooral verstandig hier op tijd over na te denken, er kan dan een strategie uitgedacht worden om deze overnamesom op termijn te verlagen. Vervolgens is het van belang om te kijken waarop de overnamesom is gebaseerd en of deze eventueel verlaagd kan worden. Als laatste is er de mogelijkheid om een C.V. of een hybride-constructie met een V.O.F. en B.V. op te zetten. Hiermee hoeft de opvolger in eerste instantie slechts een deel of niets over te kopen maar kan hij wel alvast het bedrijf gaan exploiteren om later alsnog het bedrijf over te nemen.

De hoofdvraag van het onderzoek was: Welke fiscale en juridische constructie is het meest bruikbaar om een melkveehouderij over te nemen, waarbij de verkoper minimaal benadeeld wordt? Hierop is niet één antwoord te geven. Welke constructie het meest bruikbaar is, is heel bedrijfsspecifiek. Afhankelijk van de hoeveelheid eigendommen in een bedrijf is een V.O.F. of maatschap met een tijdig bepaalde strategie goed over te nemen. Indien dit niet het geval is, is het mogelijk om te wijzigen naar een C.V. hierin kan de opvolger alvast het bedrijf gaan exploiteren terwijl hij/zij het nog niet hoeft te financieren. Wanneer dit belastingtechnisch interessant is kan er ook voor gekozen worden om een hybrideconstructie tussen V.O.F. en een B.V. aan te gaan.

5 Discussie en aanbevelingen

Het doel van dit onderzoek was om uit te zoeken of er iets aan de juridische vorm van een melkveehouderij verandert kan worden om de overname te vergemakkelijken. Hierbij wordt gekeken naar de verschillende manieren van financieren en waarop gebaseerd wordt hoeveel een bedrijf kan financieren.

Bij de eerste twee deelvragen blijkt dat de V.O.F. en maatschap de meest gebruikte rechtsvormen zijn in de melkveehouderij. Dit omdat deze voorheen goede mogelijkheden boden om samenwerking aan te gaan tussen overdrager en opvolger. De C.V. wordt nog minimaal gebruikt maar is wel een opkomende “rechtsvorm”. De B.V. wordt ook nog weinig ingezet, dit omdat hier vooral voordeel mee is te behalen wanneer er structureel een hoge winst behaald wordt.

De resultaten bij deelvraag drie bevestigen dit. Daarnaast wordt bij deze deelvraag duidelijk dat een eenmanszaak vaak wel verandert in een V.O.F. of maatschap. Afhankelijk van factoren die weinig te maken hebben met de overname wordt er eventueel gekozen om te wijzigen naar een B.V..

Deelvraag vier liet blijken dat het bij de financiering niet draait om hoeveel zekerheid er in een bedrijf aanwezig is, maar dat het vooral van belang is hoeveel een bedrijf daadwerkelijk kan betalen.

Het onderzoek is niet geheel verlopen zoals de bedoeling was, zo zijn een aantal interviews al afgenomen voordat het vooronderzoek was goedgekeurd, hierdoor was er al informatie verzameld waaruit bleek dat de eerste insteek van het onderzoek niet goed was. Aan de andere kant heeft dit er wel voor gezorgd dat het vooronderzoek nog aangepast kon worden en er nog een andere invalshoek meegenomen kon worden. Het contact met de meeste bedrijven ging goed, wel zijn de vragen na de eerste interviews nog gedeeltelijk aangepast. Wel hebben ze allemaal uiteindelijk dezelfde soort vragen gekregen waardoor een voldoende betrouwbaar onderzoek tot stand is gekomen. Toch zou het in het vervolg beter zijn als iedereen exact dezelfde vragen zou beantwoorden.

Ook was het in eerste instantie de bedoeling om meer bedrijven te interviewen dan nu gedaan is, dit kwam doordat een aantal bedrijven niet reageerden op mijn mails en er slecht contactgegevens beschikbaar waren om deze mensen op te bellen. Voor eventueel vervolg onderzoek zou dit wel aan te raden zijn alhoewel ik niet de indruk heb dat de uitkomst er dan anders uit zou zien. Verder zijn dit omstandigheden waar helaas weinig invloed op uitgeoefend kan worden.

Te allen tijde is het verstandig om op tijd te kijken naar wanneer een bedrijf overgenomen moet worden. Wanneer dit gedaan wordt is de kans op een geslaagde overname vele malen groter dan wanneer er niet doelbewust naartoe gewerkt wordt. Hierbij is het verstandig om te kijken of de rechtsvorm die het bedrijf nu heeft nog wel toekomst heeft. Voor een vervolg onderzoek zou het wellicht interessant zijn om naar opvolgers en overdragers te interviewen die recentelijk een overname gehad hebben, wat zijn hun ervaringen en zouden ze dingen achteraf anders gedaan hebben? Ook zou er onderzoek gedaan kunnen worden naar waarom bedrijven niet op tijd gaan kijken naar wanneer het bedrijf overgenomen moet worden en hoe de meest ideale situatie hiervoor gecreëerd kan worden.

6 Bronvermelding

Belastingdienst. (2020, 16 maart). *Doorschuiven naar een nieuwe of bestaande onderneming*.

Geraadpleegd op 3 mei 2022, van

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_wijzigen_of_beeindigen/u_staakt_uw_onderneming/doorschuiven-naar-een-nieuwe-of-bestaande-onderneming

Belastingdienst. (2021, 24 maart). *Stakingsaftrek*. Geraadpleegd op 3 mei 2022, van

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting_voor_ondernemers/ondernemersaftrek/stakingsaftrek

Belastingdienst. (2022, 23 februari). *Loon en aanmerkelijk belang*. Geraadpleegd op 29 april 2022, van

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/private/vermogen_en_aanmerkelijk_belang/aanmerkelijk_belang/loon_en_aanmerkelijk_belang/

Beldman, A., Reijs, J., Daatselaar, C., & Doornewaard, G. (2020). De Nederlandse

melkveehouderij in 2030 : verkenning van mogelijke ontwikkelingen op basis van economische modellering. WUR. <https://doi.org/10.18174/532156>

Ikgastarten. (2020, 9 september). *Eenmanszaak oprichten: wat zijn de voor- en nadelen?*

Geraadpleegd op 29 april 2022, van <https://www.ikgastarten.nl/bedrijf-starten/rechtsvorm/eenmanszaak-oprichten-wat-zijn-de-voor-en-nadelen>

KVK. (2022a, 4 januari). *De eenmanszaak*. Geraadpleegd op 29 april 2022, van

<https://ondernemersplein.kvk.nl/de->

[eenmanszaak/?gclid=Cj0KCQjwma6TBhDIARIsAOKuANxLtXDOOvInUINRYQyeAQ6_K-liYYKnRgd6JQ_vy81Vrf4f2RbVdzEaAlspEALw_wcB](https://www.kvk.nl/eenmanszaak/?gclid=Cj0KCQjwma6TBhDIARIsAOKuANxLtXDOOvInUINRYQyeAQ6_K-liYYKnRgd6JQ_vy81Vrf4f2RbVdzEaAlspEALw_wcB)

KVK. (2022b, 4 januari). *De coöperatie*. Geraadpleegd op 2 mei 2022, van

<https://ondernemersplein.kvk.nl/de-cooperatie/>

KVK. (2022c, 26 april). *De commanditaire vennootschap (cv)*. Geraadpleegd op 29 april 2022,

van <https://ondernemersplein.kvk.nl/de-commanditaire-vennootschap-cv/>

KVK. (2022d, 4 januari). *De besloten vennootschap (bv)*. Geraadpleegd op 29 april 2022, van

<https://ondernemersplein.kvk.nl/de-besloten-vennootschap-bv/>

KVK. (2022e, 18 maart). *Stappenplan starten door bedrijfsovername*. Geraadpleegd op 3 mei

2022, van <https://ondernemersplein.kvk.nl/stappenplan-starten-door->

[bedrijfsvername/](https://ondernemersplein.kvk.nl/stappenplan-starten-door-bedrijfsvername/)

LTO Nederland. (2020, 27 mei). *Grondgebondenheid melkveehouderij*. Geraadpleegd op 8

maart 2022, van <https://www.lto.nl/onderwerpen/grondgebondenheid->

[melkveehouderij/](https://www.lto.nl/onderwerpen/grondgebondenheid-melkveehouderij/)

Ondernemeninternet. (2021, 25 oktober). *Eenmanszaak overnemen | Overname en*

overdracht. Geraadpleegd op 3 mei 2022, van

<https://www.ondernemeninternet.nl/eenmanszaak->

[overnemen/#:%7E:text=Eenmanszaken%20hebben%20geen%20aandelen%20zoals,K](https://www.ondernemeninternet.nl/eenmanszaak-overnemen/#:%7E:text=Eenmanszaken%20hebben%20geen%20aandelen%20zoals,K)

[vK%20het%20oude%20nummer%20uit.](https://www.ondernemeninternet.nl/eenmanszaak-overnemen/#:%7E:text=Eenmanszaken%20hebben%20geen%20aandelen%20zoals,KvK%20het%20oude%20nummer%20uit.)

Oppewal, J. (2018, 30 januari). *Ruim helpt boeren 55-plus*. Geraadpleegd op 7 maart 2022,

van <https://www.boerderij.nl/ruim-helpt-boeren-55-plus>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). (2022, 21 januari). *Verschil maatschap en*

vof verdwijnt. Geraadpleegd op 29 april 2022, van

<https://ondernemersplein.kvk.nl/vereenvoudiging-verschil-maatschap-en-vof-gaat-verdwijnen/>

Schouten, C. (2021, 13 april). *Routekaart Toekomstig Mestbeleid*. Geraadpleegd op 8 maart 2022, van <https://open.overheid.nl/repository/ronl-68d8b575-9d58-40bf-94ad-98fb021fe076/1/pdf/kamerbrief-over-routekaart-toekomstig-mestbeleid.pdf>

Stevens, R. (2019, 24 oktober). *Fiscale jas past niet best meer*. Geraadpleegd op 29 april 2022, van <https://www.melkvee100plus.nl/Artikelen/Financieel/2019/10/Fiscale-jas-past-niet-best-meer-489495E/#:%7E:text=De%20meeste%20melkveehouders%20hebben%20een,winstvrijstelling%20en%20de%20fiscale%20oudedagsreserve.>

Stevens, R. (2020, 23 oktober). *Steeds minder ruimte voor financiering*. Geraadpleegd op 7 april 2022, van <https://www.melkvee100plus.nl/Artikelen/Financieel/2020/11/Steeds-minder-ruimte-voor-financiering-664458E/>

Van Rossum, M. (2021, 13 april). *40 procent melkveehouders moet in actie komen voor grondgebondenheid*. Geraadpleegd op 8 maart 2022, van <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2021/04/13/40-procent-melkveehouders-moet-in-actie-komen-voor-grondgebondenheid>

WUR. (2021a, 20 december). *Hogere rentabiliteit op melkveebedrijven door hogere melkprijs*. Geraadpleegd op 8 maart 2022, van <https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2291&themaID=2272&indicatorID=2088&orID=2245>

WUR. (2021b, 8 juni). *Areaal cultuurgrond op melkveebedrijven hoger in 2020*. Geraadpleegd op 10 juni 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/PublicatiePage.aspx?subpubID=2523&themaID=2753&indicatorID=2761&orID=2245#:~:text=De%20gemiddelde%20grootte%20van%20alle,van%20wege%20de%20Subsidieregeling%20bedrijfsbe%C3%ABindiging%20melkveehouderij.>

WUR. (2022a, 26 januari). *Agrarische grondprijs in vierde kwartaal naar 70.000 euro per ha.*

Geraadpleegd op 29 april 2022, van

[https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=3588&indicatorID=3589#:~:text=De%20gemiddelde%20agrarische%20grondprijs%20in,\(63.600%20euro%20per%20ha\).](https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=3588&indicatorID=3589#:~:text=De%20gemiddelde%20agrarische%20grondprijs%20in,(63.600%20euro%20per%20ha).)

WUR. (2022b, 30 maart). *Gemiddeld 108 melkkoeien per bedrijf.* Geraadpleegd op 10 juni 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2272&indicatorID=2100&orID=2245>

WUR. (2020, 25 november). *Steeds minder eenmanszaken in de land- en tuinbouw.*

Geraadpleegd op 29 april 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2286&indicatorID=7342>

7 Bijlage 1 Vragenlijst experts en antwoorden

1. Op welke manier bent u, of het bedrijf, betrokken bij de bedrijfsovername van een melkveehouderij?
2. Waar loopt een overname volgens u het vaakst op stuk?
3. Hoe nemen jullie bij de overname andere kinderen mee?
4. Hoe voorkomen jullie dat overdrager en overnemer een hoop naar de belasting moeten brengen?
5. Welke rechtsvormen worden naar uw inzicht het meest gebruikt in de melkveehouderij?
6. Zijn deze toereikend om een bedrijf fatsoenlijk over te kunnen nemen?
7. Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van de verschillende rechtsvormen?
8. Worden er naar uw mening veel nieuwe constructies bedacht voor de overname?
9. Welke zijn dit?
10. Wat zijn de voor- en nadelen van deze constructies?
11. Welke problemen ziet u in de toekomst ontstaan bij het overnemen van een melkveehouderij?
12. Hoe spelen jullie met het bedrijf hierop in?
13. Wat als een bedrijf niet te financieren is maar wel overgenomen moet/wil worden?
14. Welke mogelijkheden zijn er om de melkveehouderij te financieren als de waarde van het bedrijf veel hoger ligt dan de overnamesom die de opvolger op basis van het resultaat kan betalen?

Vragen specifiek voor de banken

15. Is er overname mogelijk zonder dat grond en gebouwen worden overgenomen?
16. Hoeveel overnames wijzen jullie af? En op basis waarvan?
17. Zijn er constructies denkbaar die overname makkelijker maken?

Antwoorden Coen Ruitenbeek, Accon AVM

1. Op welke manier bent u, of het bedrijf, betrokken bij de bedrijfsovername van een melkveehouderij?

De accountmanager bespreekt de jaarrekening met de klant. Bedrijfsopvolging is een onderwerp dat vaak ter sprake komt. Als de klant aangeeft dat de bedrijfsopvolging in gang gezet moet worden, wordt een belastingadviseur ingeschakeld. De belastingadviseur gaat in gesprek met de klant om de wensen in kaart te brengen en de mogelijkheden toe te lichten. Vervolgens worden de wensen in een memo vastgelegd en worden onder andere de bank en de notaris erbij betrokken.

2. Waar loopt een overname volgens u het vaakst op stuk?

Als er tussen de bedrijfsopvolger en de bedrijfsovernemer ruzie is, wordt het heel lastig om de bedrijfsovername af te ronden omdat partijen elkaar weinig gunnen en verloopt de samenwerking stroef.

Stuklopen bedrijfsovername door onmogelijkheid financiering

3. Hoe nemen jullie bij de overname andere kinderen mee?

De andere kinderen (die het bedrijf niet overnemen) worden bij de bedrijfsovername niet standaard erbij betrokken, tenzij de klant daar uitdrukkelijk om vraagt. In de besprekingen met de klant wordt altijd wel aan de belangen van de andere kinderen gedacht. Voorbeeld daarvan is het opnemen van een meerwaardeclausule. Als de overnemer het bedrijf niet gedurende een bepaalde tijd voortzet en het bedrijf verkoopt, deelt de overdrager of diens erfgenamen alsnog volledig mee in de opbrengst.

4. Hoe voorkomen jullie dat overdrager en overnemer een hoop naar de belasting moeten brengen?

Door slim gebruik te maken van de fiscale regelingen die er zijn.

5. Welke rechtsvormen worden naar uw inzicht het meest gebruikt in de melkveehouderij?

De maatschap en de eenmanszaak

6. Zijn deze toereikend om een bedrijf fatsoenlijk over te kunnen nemen?

Of het bedrijf overgenomen kan worden is met name afhankelijk van de fiscale regelingen die er zijn.

7. Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van de verschillende rechtsvormen?

In de melkveehouderij heeft een B.V. een groot nadeel omdat bij inbreng van een eenmanszaak of maatschap in een B.V. een deel van de fosfaatrechten afgeroomd worden.

8. Worden er naar uw mening veel nieuwe constructies bedacht voor de overname?

Er worden niet aan de lopende band nieuwe constructies bedacht voor de overname. Gezien de grote belangen die met een bedrijfsovername gemoeid gaan, is het voor de klant prettig om zekerheid te hebben over de fiscale gevolgen. Door gebruik te maken van de diverse manieren om een bedrijfsovername vorm te geven die reeds bekend zijn kan er maatwerk worden geleverd en is er duidelijkheid over de fiscale gevolgen.

9. Welke zijn dit?

Een voorbeeld is dat bij een bedrijfsovername het voor de inkomstenbelasting van belang is of gekozen wordt voor ruisend (afrekenen over de stille reserves) of geruisloos (niet afrekenen). Als gekozen wordt voor ruisend zou de overdrager met de stakingswinst een lijfrente bij de bedrijfsopvolger kunnen bedingen zodat die elke maand een lijfrente-uitkering uitbetaald krijgt uit het bedrijf. Bij een geruisloze bedrijfsovername zou je kunnen werken met een overnameschuld waarover rente en aflossing betaald moet worden. Waar uiteindelijk voor wordt gekozen is ook afhankelijk van de lasten die het bedrijf kan dragen zodat het nog wel voldoende winstgevend blijft. Dit wordt de 'net lonende exploitatie' genoemd en is een belangrijke methode om een melkveehouderij te waarderen.

10. Wat zijn de voor- en nadelen van deze constructies?

Bij de bedrijfsovername is het ook altijd van belang om breed te kijken. Als een keuze voor de inkomstenbelasting goed uitpakt, heeft dat mogelijk dan nog gevolgen voor de overdrachtsbelasting of voor de successiewet. Wat zijn de gevolgen voor de toeslagen van de bedrijfsoverdrager en wat gebeurt er als hij een eigen bijdrage moet gaan betalen omdat hij in een zorginstelling komt te wonen.

11. Welke problemen ziet u in de toekomst ontstaan bij het overnemen van een melkveehouderij?

Mogelijke veranderende fiscale wetgeving. Het aanpassen van de bedrijfsopvolgingsregeling in de successiewet of het afschaffen van de landbouwwijziging.

12. Hoe spelen jullie met het bedrijf hierop in?

Door klanten actief te adviseren, de ontwikkelingen in Den Haag in de gaten te houden en indien nodig bedrijfsovernames naar voren te halen.

13. Wat als een bedrijf niet te financieren is maar wel overgenomen moet/wil worden?

Of ouders gaan akkoord met minder, of ergens meer geld boven tafel halen. Maatschap gewoon laten bestaan. Bedrijf moeten liquideren, opheffen en alles verkopen.

Antwoorden Hans de Bie, Alfa Accountants

1. Op welke manier bent u, of het bedrijf, betrokken bij de bedrijfsovername van een melkveehouderij?

Compleet doorrekenen, fiscaal en juridisch stuk. Schenking etc. Overnamesom, die voldoet aan de norm en regelgeving. Maken van contracten, welke afspraken ze met elkaar.

Bedrijfskundig, accountancy, fiscaal, juridisch, vier afdelingen, 1 contactpersoon

2. Waar loopt een overname volgens u het vaakst op stuk?

Geen statistieken, oog moet houden voor relatie tussen vader en zoon. Weten jullie nog van elkaar wat jullie willen? Regelmatig gaat het hierop mis, groeit dan langzaam uit elkaar, proces duurt dan heel lang maar de kern wordt niet besproken. Dat rekenen doen we toch wel, dat relationeel kan makkelijk kapot gaan. Er zijn altijd verschillende belangen. Hoog vs laag overnamesom

3. Hoe nemen jullie bij de overname andere kinderen mee?

Direct meenemen en betrokkenheid, zodat de financiële situatie van opvolger duidelijk is. Komt wel voor, niet perse vaak. Komt vaak door aanhang. Vaak worden meerwaardedeclausules opgesteld.

4. Welke rechtsvormen worden naar uw inzicht het meest gebruikt in de melkveehouderij?

VOF meest voorkomende, meer fiscale aftrekmogelijkheden, eenmanszaken af en toe -> kleinere bedrijven. Bovengemiddelde grote bedrijven komt vaker BV – fiscaal en aansprakelijkheid

5. Zijn deze toereikend om een bedrijf fatsoenlijk over te kunnen nemen?

Overname is niet afhankelijk van rechtsvorm maar van kasstroom, winstcapaciteit na overname. Maatwerk is nodig voor keuze rechtsvorm. BV niet perse makkelijker dan VOF, BV pas aantrekkelijk boven winst €250.000.

6. Worden er naar uw mening veel nieuwe constructies bedacht voor de overname?

Laatste jaren -> hybride structuren, combinatie van rechtsvormen. VOF met BV combineren, is nog meer uitzondering dan dat het veel gebruikt wordt.

7. Welke problemen ziet u in de toekomst ontstaan bij het overnemen van een melkveehouderij?

De omgeving, omgevingsanalyse, waar ligt het bedrijf, n2000, veenweide, verstedelijking, welke impact heeft dit allemaal op het bedrijf. Vergunning is onderdeel hiervan, wordt ook een beperkende factor. Beperkingen vanuit de omgeving worden steeds belangrijker. Welke aanpassingen moeten er gemaakt worden om hier of ergens anders te blijven boeren. Hoeft geen beperking te zijn, maar moet wel op tijd in kaart gebracht worden.

Antwoorden Rick Hoksbergen, Countus

1. Op welke manier bent u, of het bedrijf, betrokken bij de bedrijfsovername van een melkveehouderij?

In de volle breedte, gedeelte coaching, persoonlijke kant. Berekeningen, wat kan er betaald worden, wat is het bedrijf waard. Als de familie echt toebouwt naar de overname komt eerst de mts of vof in beeld. Daar komt de juridische afdeling, bij kijken.

Jurist: samen met ondernemer en accountmanager, concreet vaststellen wat de gewenste overnamesom is, past dat? Hoe gaat de overname plaatsvinden, betaling e.d.?

2. Waar loopt een overname volgens u het vaakst op stuk?

90% op familie -> gunfactor. Soms kan er financieel geen pensioen uit getrokken worden. Vader en moeder hadden 85 duizend nodig. Wat moet er dan naar andere kinderen?

Het vinden van een bedrijfsopvolger is ook wel grote uitdaging, interesse of levensvatbaarheid.

Hangt er vanaf wat de overnemer wil, robotbedrijf met 60 koeien is prima overneembaar maar moet bijgewerkt worden.

3. Hoe nemen jullie bij de overname andere kinderen mee?

Rick vindt de taak van de ouders, wordt wel direct benoemd. Toetreding van het kind al de andere kinderen bij betrekken. De andere kinderen moeten mee weten, niet mee beslissen.

Wat is de verwachting. Voorkomen dat met overlijden van de ouders de ondernemer zich moet verdedigen.

Ouders die niet kunnen beslissen zijn de grootste drama-verhalen. Kinderen hebben geen recht op geld. De meerwaardeclausule, is handig om bezwaar, waar is mijn geld. Legitieme portie.

Overnemer krijgt een rugzakje mee. Ook wel hoop eigendom, maar ook minder inkomen geschonken. Ook "negatieve" dingen geschonken. Het verzetten van de haspel 's nachts, gaat een van de andere kinderen dit doen?

Opvolger mag het overnemen tegen bedrag X, via testament worden andere kinderen gecompenseerd. Grotere ondernemingen -> stille vennoot, BV -> aandeelhouder maar geen zeggenschap.

4. Welke rechtsvormen worden naar uw inzicht het meest gebruikt in de melkveehouderij?

VOF en maatschap en CV.

Aandeel CV neemt wel toe, als banken niet willen financieren is dit mogelijkheid om vanuit familie

5. Zijn deze toereikend om een bedrijf fatsoenlijk over te kunnen nemen?

Lang bezig om de rechtsvormen te wijzigen. Juridisch weinig problemen, eerder fiscaal.

6. Worden er naar uw mening veel nieuwe constructies bedacht voor de overname?

Bedrijven waarbij sprake is van altijd hoge winsten, belastingdruk is hoog. Hybridestructuur is niet noodzakelijk voor overname vooral ter verlaging van inkomstenbelasting.

CV wordt meer gezien in creatieve vormen van bedrijfsopvolging. Middel om bedrijfsopvolging mogelijk te maken.

Koopsom schuldig blijven aan opvolger, niet hoofdelijk aansprakelijk. Wel aansprakelijk maar tegen het deel wat jij in het bedrijf heb zitten.

7. Welke problemen ziet u in de toekomst ontstaan bij het overnemen van een melkveehouderij?

Verlengde financiering -> grondslag: liquidatie waarde en going concern waarde. Hierdoor is het lastig om opvolgers buiten de sector hierin kunnen stappen.

Op alle vlakken worden de duimschroeven aangedraaid, derogatie, meststoffenwet, stikstof, landbouwwijziging, BOR. Hierdoor komt er meer druk te staan op de bedrijfsvoering. Dit motiveert niet om een bedrijf over te nemen.

8. Hoe spelen jullie met het bedrijf hierop in?

Twee sporen, verbonden met vld. Gezamenlijk een vuist maken richting ministerie. Lto NAJK, overleg over dit soort dossiers. Via alle adviseurs met alle klanten over hebben. Wat komt er op jullie af. Keuzes maken op iets wat mogelijk komt is niet te doen. Stukje belangenbehartiging, alleen iets afschieten voegt niks toe. Wat is nou het doel om iets te bereiken.

Antwoorden Stefan Carlier, Rabobank

1. Op welke manier bent u, of het bedrijf, betrokken bij de bedrijfsovername van een melkveehouderij?

Ligt ook wel aan de indeling van de klanten, grote klanten hebben een vaste accountmanager. Hiermee vinden jaarlijkse gesprekken plaats: waar staat de stip op de horizon. Kleinere klanten reactieve benadering. Wel webinars voor deze klanten.

Hoe zien jullie de overname, de partners betrekken, wat gaan de ouders doen? Ook de emotionele kant, dit is voor ons de mooiste manier. Vijf jaar voor de overname willen we er al bij betrokken zijn.

2. Waar loopt een overname volgens u het vaakst op stuk?

1 kom je eruit met elkaar, gunt de vader de zoon de overname, gunnen andere kinderen, is iedereen het eens met het plan. Hier zijn wij iets minder bij betrokken.

2 vaak financieel toch niet haalbaar, wat kan het bedrijf aan financiering dragen, wat hebben ouders en overige kinderen nodig. Overnamesom is te hoog.

3. Hoe nemen jullie bij de overname andere kinderen mee?

Webinars, etentjes, over de niet financiële vragen. Hoe eerder hoe beter.

4. Hoe voorkomen jullie dat overdrager en overnemer een hoop naar de belasting moeten brengen?

Aan de boekhouder overlaten

5. Welke rechtsvormen worden naar uw inzicht het meest gebruikt in de melkveehouderij?

Eenmanszaak, vof en maatschap. Zien wel opkomst van BV -> hybride-structuur

6. Zijn deze toereikend om een bedrijf fatsoenlijk over te kunnen nemen?

Rechtsvorm is niet de bottleneck bij de overname.

7. Worden er naar uw mening veel nieuwe constructies bedacht voor de overname?

VOF met ouders en opvolger daarnaast een BV oprichten, hoge fiscale winsten op deze manier drukken. Constructies worden niet voor de overname gedaan.

8. Welke problemen ziet u in de toekomst ontstaan bij het overnemen van een melkveehouderij?

Er gebeurt een hele hoop, opvolger wil in deze sfeer niet meer overnemen. Intrinsieke motivatie neemt af. Dit is echt een fase, kijk hier niet te veel naar. Algemene afname in interesse, bij een gewone baan hoeft er maar 40 uur gewerkt te worden en is het weekend.

Vroeger met 80 koeien, tegenwoordig 130 koeien om de kost te verdienen. Meerdere verdienmodellen ontstaan. Eigen verkoop, maatschappij bij betrekken.

Goed rendement is key. Verschillen tussen bedrijven en ondernemerschap wordt heel groot.

De vakmannen blijven over, richten op grootte, lage kostprijs en efficiënt. Als je het gemiddeld doet is het niet goed genoeg.

Strategie moet passen bij jou en de locatie, en moet ook uitvoerbaar zijn. Je moet het echt leuk vinden anders wordt je er nooit goed in.

Verdienmodel staat al jaren onder druk, dit moet verbeterd worden.

9. Hoe spelen jullie met het bedrijf hierop in?

Elk jaar bij de klant de jaarcijfers bespreken, waar gaat het goed/niet goed, verbeteren. Het strategische gesprek. Waar wil je over een bepaalde tijd staan.

10. Wat als een bedrijf niet te financieren is maar wel overgenomen moet/wil worden?

Overname uitstellen, bedrijf verkocht worden. Overnamesom verlagen. Grond verkopen.

Verhaal begint vaak met inzicht in de cijfers, bij ouders en opvolger.

8 Bijlage 2 Onderbouwende berekening belasting

Winst VOF		€	25.000	€	50.000	€	75.000	€	100.000	€	125.000	€	150.000	€	175.000	€	200.000	€	250.000	€	275.000	€	300.000
Aftrekposten VOF																							
Zelfstandigenaftrek		€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310	€	6.310
Startersaftrek		€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123	€	2.123
Belastbare winst		€	16.567	€	41.567	€	66.567	€	91.567	€	116.567	€	141.567	€	166.567	€	191.567	€	241.567	€	266.567	€	291.567
1e schaal	37,07%	€	6.141	€	15.409	€	24.676	€	25.726	€	25.726	€	25.726	€	25.726	€	25.726	€	25.726	€	25.726	€	25.726
2e schaal	49,50%	€	-	€	-	€	-	€	10.973	€	23.348	€	35.723	€	48.098	€	60.473	€	85.223	€	97.598	€	109.973
Belasting		€	6.141	€	15.409	€	24.676	€	36.699	€	49.074	€	61.449	€	73.824	€	86.199	€	110.949	€	123.324	€	135.699
Winst na belasting		€	18.859	€	34.591	€	50.324	€	63.301	€	75.926	€	88.551	€	101.176	€	113.801	€	139.051	€	151.676	€	164.301
Winst BV		€	25.000	€	50.000	€	75.000	€	100.000	€	125.000	€	150.000	€	175.000	€	200.000	€	250.000	€	275.000	€	300.000
Salaris directeur		€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000	€	48.000
Belastbare winst		€	-23.000	€	2.000	€	27.000	€	52.000	€	77.000	€	102.000	€	127.000	€	152.000	€	202.000	€	227.000	€	252.000
1e schaal	15%	€	-	€	300	€	4.050	€	7.800	€	11.550	€	15.300	€	19.050	€	22.800	€	30.300	€	34.050	€	37.800
2e schaal	25%																						
Belasting		€	-	€	300	€	4.050	€	7.800	€	11.550	€	15.300	€	19.050	€	22.800	€	30.300	€	34.050	€	37.800
Winst na belasting		€	-23.000	€	1.700	€	22.950	€	44.200	€	65.450	€	86.700	€	107.950	€	129.200	€	171.700	€	192.950	€	214.200
Verschil Winst na Belasting		€	41.859	€	32.891	€	27.374	€	19.101	€	10.476	€	1.851	€	-6.774	€	-15.399	€	-32.649	€	-41.274	€	-49.899